

Megmaradásunk a szereteten múlik Tóth Gábor beszélgetése Andrásfalvy Bertalannal

„Ha nem változtatunk, akkor el fogunk pusztulni... Nem ez lesz az első alkalom, hogy kultúrák, civilizációk, nemzetek pusztulnak el. A múlt nagyjait sem egy másik nagyhatalom győzte le: saját magukat számolták fel, amikor a jólétében megfélemedtek a szeretet törvényéről. Amiben benne van minden nemzettag méltányos egyenlősége és szabadsága. Minden a szeretet alapján bontakozhat ki egy társadalomban” - nyilatkozta lapunknak adott interjújában Andrásfalvy Bertalan. A Széchenyi-díjas néprajzkutatóval az Antall-kormányban vállalt miniszterségéről, illetve Magyarország jövőjéről beszélgettünk.

– Úgy tudom, már nagyon fiatalon elköteleződött a közéleti tevékenység mellett. Soha nem akart politikus lenni?

Nem, sohasem készültem politikusi pályára, az azonban tény, hogy már diákkoromban komoly elképzeléseim voltak arról, hogy milyen értékek mentén kellene a jövőjét terveznie a Kárpát-medencei magyarságnak. Mivel a népi írók tisztelője voltam, már jóval az MDF megalakulása előtt személyes kapcsolatot ápoltam *Illyés Gyulával*, *Sinka Istvánnal*. 1980-ban pedig részt vettem a *Bibó-émlékkönyv* készítésében is.

Számos más, kevesek által ismert „rendszerellenes” eseményben is tevékenyen részt vettem – ez nem mindig volt veszélytelen. Példaként említhetek pár olyan esetet, amikor személyesen is igyekeztem részt venni a Nyugat jobb tájékoztatásában. Egyszer például a vágkirályfalvai orvos, *Janics Kálmán* egyik könyvét a segítségével sikerült kicsempészni Németországba. Janics ebben a könyvben kendőzetlen tényfeltárással írta meg a csehszlovákiai magyarok 1945 utáni kitelepítésének és lakosságcseréjének történetét. A kötet végül Berlinben jelenhetett meg 1979-ben. (Janics Kálmán: A hontalanság évei).

Egy másik alkalommal a moldvai csángók érdekében az egyház vezetői felé fordultam, ugyanis az ottani papok megtiltották híveiknek, hogy magyarul énekeljenek a templomaikban. Erről készítettem egy jelentést, melyet szerettem volna a Vatikánhoz eljuttatni, de végül csak a Müncheni *Szabad Európa Rádió*ig jutottam. Ennek híre nagyon hamar elért a titkosrendőrséghez is...

A papok között is voltak olyanok, akik – gyakorta az egyház érdekében – „megjátszották” a besúgót. Személy szerint én nem tudom elítélni a III/III-sokat – talán éppen az ő cselekedetükkel mentettek meg emberi életet. A besúgókat mindig valamivel kényszerítették; szerencsére engem mindig megsegített az Isten. Sokáig gyötörtek engem is, számos alkalommal letartóztattak, hol megfenyegettek, hol meg dicsértek, de sikerült kívül maradnom ezen a körön.

– A rendszerváltozáskor hogyan került az MDF közelébe?

A '80-as évek végén Pécsen is alakult egy „ellenzéki klub”, melynek én is a része voltam. Az volt az elvem, hogy az igazságnak nagyon sok vetülete lehetséges, ezért mindezeket az aspektusokat a rendszerváltozás során őszintén meg kell tárgyalni a szemben álló feleknek. A hódoltság kori *pécsi disputa* emlékezetére úgy gondoltam, hogy nekünk is létre kell hoznunk egy modern disputát, ahol mindenki elmondhatja, miért és miben hisz, hogyan látja a világot és a változás előtt álló Magyarország jövőjét. Függetlenül attól, hogy ki a szociáldemokrata, a szocialista stb., hallgassuk meg és igyekezzünk megérteni egymást. Az MDF megalakulásáról a népi írók révén kaptam hírt, kapcsolatba léptem velük, és nemsokára meg is hívtak Lakitelekre, ahová örömmel elmentem.

– A Nemzeti Sátor felállításánál is ott volt?

Az első találkozón még nem voltam ott, csak a másodikon. 1990-ben az MDF színeiben lettem pécsi országgyűlési képviselő. Hamarosan kaptam egy telefont, hogy megválasztottak kultuszminiszternek. Mindez főleg *Csoóri Sándor*, *Csengey Dénes* és *Csurka István* ajánlása és támogatása segítségével történhetett meg. Mint néprajzkutató, mindig a népiekhez tartoztam az MDF-en belül is. Tudományos munkásságom lényege sem más, mint hogy „rehabilitáljam” a magyar parasztságot.

– Milyen elgondolások mentén kezdte meg a működését mint miniszter?

Sok mindent el szerettem volna érnei kultuszminiszterként, de ezeket zömében megakadályozták. Azt kell mondanom, hogy nem értem el semmit, amit szerettem volna.

Semmit! Politikámat az első perctől kezdve megtámadta az ellenzék minden pártja. Kigúnyoltak az Országházban, amikor azt mondtam, hogy nincs semleges világnézet. Vannak ilyen-olyan nézetek, de semleges világnézet nincs, legfeljebb csak olyan, mely nem foglalkozik világnézeti, politikai kérdésekkel. Ettől függetlenül a világnézeteket nem üldözni kell, hanem leülni és megbeszélni őket. 1990-ben az ország érdeke lett volna, hogy a magyar társadalom tagjai megegyezzenek egymással. Ezt azonban akkor sokan úgy értékelték, hogy az Andrásfalvy kulturális diktatúrát akar bevezetni, és – ahogy mondták – majd karikás ostorral és bő gatyával fogom az embereket misehallgatásra kötelezni... Teljesen eltorzították, kiforgatták mindazt, amit szerettem volna.

– Melyek voltak a legfontosabb célok, amiket szeretett volna elérni?

A közbeszéd és az egyezés kialakítása nagyon fontos lett volna a közoktatás megújításánál is, hogy mindenki csak arról beszéljen, amiben tiszta szívéből hisz! Ami nem lelkesítő, az semmire se való, unalmas tananyag lesz. Szerettem volna elérni, hogy ne legyen senkin ideológiai kényszer, befolyás, mely a pedagógusokat korábban arra kényszerítette, hogy hazudjanak. A szocialista időszakban ezért is vették el a becsületüket.

A másik fontos feladatnak azt tartottam, hogy a '90-es évekre a megszűnt vidéki iskolákat ismét megnyissam, mert az a település, amiben nincs iskola, megszűnik! Volt olyan falu, ahol sikerült újraindítani a képzést, de ezeket az eredményeket a következő, *Horn Gyula* vezette kormány végleg eltüntette.

Harmadsorban el szerettem volna érni, hogy a művészeti nevelés nagyobb hangsúlyt kapjon az iskolákban. Ezeket mások kutatási eredményei és tanulmányai alapján szorgalmaztam. Ilyen volt *Pléh Csaba* és *Barkóczy Ilona* egy 1979-ben megalkotott tanulmánya, melyben összehasonlították az ének-zene szakos, Kodály-módszer szerint dolgozó iskolákat azokkal, ahol nem volt hasonló művészeti képzés. Kecskeméten végeztek egy nagyon részletes felmérést az egyik belvárosi iskolában, ahová ügyvédeknek, tanároknak, orvosoknak a gyermekei jártak. Az ottani diákok feleleteit összehasonlították egy külterületi iskola diákjaival, akik között sok szegény és cigány származású gyermek is tanult. Ugyanakkor ez az iskola ének-zene tagozatos volt! Minden diáknak ki kellett töltenie egy kérdőívet. Ezeknek a kiértékeléséből kiderült, hogy a tudáshoz, a vitához, a problémamegoldáshoz való hozzáállása sokkal jobb volt azoknak, akik népzenei, művészeti nevelésben is részesültek – annak ellenére, hogy műveletlenebb családokból érkeztek, rosszabb háttérrel rendelkeztek. Norvégiától Japánig mindenütt használják a Kodály Zoltán nevéhez kapcsolt népzenei módszert, amit mi azonban idővel elhanyagoltunk, így az szinte teljesen a zeneiskolákba szorult vissza.

– Kultuszminiszterként külföldi összefogást is sürgetett. Mennyire tudott egyezsége jutni a szomszédos államokkal?

Valóban, számos külföldi tárgyalásom is volt. '90-ben tele voltunk ötletekkel, de azok végül sem itt, sem ott nem valósultak meg... A Romániával történő tárgyalássorozat után elértem, hogy a Magyarországra érkező diákokat ne tekintsék katonaszökevényeknek. Megegyeztünk abban is, hogy revideáljuk és kijavítjuk egymás tankönyveit, hogy azokban ne a gyűlölet, hanem az együttműködés szelleme érvényesüljön. Megterveztünk egy rendszeres pedagóguscserét és egy fórumot a felmerülő oktatási és kulturális kérdésekben. Benne voltak a románok! Utána az ukránokkal és szlovákokkal is sikerült hasonló egyezségeket elérni, végül azonban nemcsak nálunk, hanem másoknál is sorra megakadályozták ezeknek a véghezvitelét. Később számon kértem a román minisztert: mi történt, hogy megváltozott az álláspontjuk? Elmondta, hogy nem tudta elfogadtatni a terveket a kormányával.

– A Magyar Tudományos Akadémia megreformálásához is hozzáfogott. Mi jelentette a problémát?

Helyre akartam állítani az Akadémiát úgy, ahogyan az Európa nyugati felén működött. Úgy gondoltam, a nemzetközi szakmabélieket kell megkérdezni, hogy az adott magyar tudósak valóban kiváló-e a munkássága az adott területen... Mert voltak szép számmal olyanok, akiket politikai vonalon neveztek ki akadémikusnak és a tudományos tevékenységük nem volt jelentős, vagy egyáltalán nem is volt.

Nem politikailag, hanem szakmailag kívántam felülvizsgálni az Akadémia és az akadémikusok működését, ehhez azonban az Akadémia támogatottságát nem tudtam megszerezni. Még azok is sértve érezték magukat, akiket nem a párt rakott oda. Nem akartak segítő kezet nyújtani ahhoz, hogy egy átláthatóbb, politikamentesebb intézmény jöhessen létre.

– Mennyire hátrált ki ön mögül az Akadémia átalakítása kapcsán az Antall-kormány?

Az MDF-en belül is voltak viták, mert kicsit elkülönült egymástól az urbánus és a népi vonal. Ahogy említettem, hivatásomból kifolyólag a népi vonalhoz tartoztam, *Antall* és *Boross* nem.

Írta: Tóth Gábor

2021. június 16. szerda, 00:00 - Módosítás: 2021. április 25. vasárnap, 17:39

Így az az irány, amelyet én képviseltem, nem teljesen felelt meg számukra. '93-ban mennem is kellett... Gyanítom, leginkább az Akadémia ügye miatt kellett távoynom. Antall József felajánlotta, hogy mondjak le, mert az előkelőbb. Én viszont azt mondtam: nem kértem, hogy miniszter legyek, nem készültem rá, de mint jelenlegi miniszter pontosan tudom, hogy mi a feladatom, ezért nem mondok le! Külföldön tárgyaltam éppen, amikor megkaptam a levelet a menesztésemről.

– Korábban is voltak olyan problémák a kormányon belül, melyek akadályozták a munkáját?

Némi nehézséget jelentett, hogy a helyetteseimet nem én neveztem ki, hanem Antall, mégpedig a beleegyezésem és véleményezésem nélkül. Próbáltam velük együttműködni, amennyire lehetett.

Fekete György államtitkár helyettesként került a kultuszminisztériumba. Halála előtt pár évvel a Százak Tanácsában elmondta, hogy „Antall többször felszólította őt, hogy ezt és ezt csinálja, de úgy, hogy arról az Andrásfalvy ne tudjon!” – holott az én minisztériumomnak volt az államtitkára... Több ilyen is történt, de Fekete György legalább jóakarátú volt... Természetesen nem használt politikámnak és a munkámnak, hogy a hátam mögött csináltak dolgokat, valamint hogy a saját helyetteseim nem engem követtek.

A reformokat, melyeket szerettem volna létrehozni, sorra ellehetetlenítették. Tudom, mindez részben azért történt, mert Antallt is zsarolta a Nyugat... Szűk volt a kormány játéktere. Egy ülés után – félig viccesen, félig komolyan – Antall úgy búcsúzott, hogy „ha holnap nem jövök, akkor elvittek Kistarcsára...”

– Antall József halálát követően volt elképzelése arról, hogy milyen lesz az MDF jövője?

Miniszterként nem igazán foglalkoztam pártügyekkel. Utána pedig ahhoz a társasághoz tartoztam, amelyik szembe került a pártvezetéssel, *Dávid Ibolyával* és a többiekkel. Ex-miniszterként meghívtak országos gyűlésekre, az egyiken pedig bejelentették, hogy kizárják az MDF-ből *Lezsák Sándort* és társait. Felálltam és szót kértem. Elmondtam, hogy ők alapították a Magyar Demokrata

Fórumot, és nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag sem értek egyet azzal, hogy ilyen előfordulhat, hogy valakik a volt vezetőséget csak úgy önkényesen kirúgják. Óriási tapsot kaptam – de senki sem állt mellém. Akkor otthagytam az MDF-et, és beléptem a Nemzeti Fórumba.

– Hogyan látja most, a rendszerváltás után harminc évvel az Európai Unió és Magyarország jövőjét?

Az EU ma egy olyan szövetség, amelyen keresztül a gazdagok gyarmatosítani akarják a világot. Ráadásul egy másik, szintén rendkívül jelentős problémával is számolnunk kell: a számos családvédő program és intézkedés ellenére sem születik annyi gyermek, amennyi a magyarság létszámát fenn tudná tartani! Tragikus az állapotuk. Még mindig nem fordult meg a tendencia, még mindig fogyunk! Ez az egyik legfontosabb problémája hazánknak – és számos más európai országnak is. Ugyanakkor a nyugat-európai lélekszámcsökkenést épp a bevándorlók érkezése és gyermekvállalása teszi láthatatlanná. Ennek eredményeképpen Nyugat-Európa húsz év múlva iszlám többségűvé válik.

További problémát jelent Kelet-Közép-Európában, és így Magyarországon is, hogy a fiatalok egy jelentős része elhagyja az országot. Mindez egy lelki magatartásnak a következménye. Ezt pedig kizárólag neveléssel, művészeti képzéssel, az igaz magyar történelem oktatásával és példaképekkel lehet helyreállítani. Az oktatást a magyar népművészet hagyományainak ismertetésével és közösségteremtő gyakorlatának kibontakoztatásával kellene elősegíteni; lelkesíteni kellene a fiatalokat, hogy itthon akarjanak maradni, tenni akarjanak valamit a hazájukért. Ez lenne a magyar megmaradás két legfontosabb kérdése – és mindkettő visszavezethető a szeretetre! Egy önző, szeretetkapcsolatokban elszegényedett társadalomban eluralkodik az elmagányosodás.

Be kell látnunk: változtatás nélkül el fogunk pusztulni. Nem ez lesz az első alkalom, hogy kultúrák, civilizációk, nemzetek pusztulnak el. Nem egy másik nagyhatalom győzte le a múlt nagyjait sem, hanem önmagukat számolták fel, amikor a jólétben megfeledeztek a szeretet törvényéről, amiben benne van minden nemzettag méltányos egyenlősége és szabadsága. Minden a szeretet alapján bontakozhat ki a társadalomban. Ha a szeretet nem tud visszatérni a hétköznapi életünkbe, akkor annak kiágazásait – a szabadságot és az egyenlőséget – sem tudjuk elérni, amelyek pedig megmaradásunk és a modern demokrácia alapját jelentenék.

Megmaradásunk a szereteten múlik. Tóth Gábor beszélgetése Andrásfalvy Bertalannal

Írta: Tóth Gábor

2021. június 16. szerda, 00:00 - Módosítás: 2021. április 25. vasárnap, 17:39

Forrás: Megmaradásunk a szereteten múlik. Tóth Gábor beszélgetése Andrásfalvy Bertalannal. Vasárnap, 2020.

<https://vasarnap.hu/2020/09/04/andrasfalvy-megmaradasunk-a-szereteten-mulik/>